

Handlingsplan för socialförvaltningens arbete mot våld i nära relation

Socialförvaltningen
2021–2023

Dokumentinformation

Beslutshistorik

Godkänd av socialnämnden 2021-04-27 § 30

Giltighet

Gäller från och med 2021-05-01

Gäller till och med 2023-12-31

Förvaltarskap¹

Förvaltarskapet av handlingsplanen ligger inom ramen för förvaltningschefs ansvarsområde.

Uppföljning

Hur: Samordnare mot våld i nära relation ansvarar för uppföljning av resultatmål med stöd av enhetschefer.

När: Detta sker i slutet av varje verksamhetsår.

¹ Förvaltarskapet innebär ansvar för att:

- dokumentet efterlevs
- är tillgängligt
- följa eventuellt ändrade förutsättningar för dokumentet
- dokumentet följs upp och revideras
- dokumentet är aktuellt och uppdaterat

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 Regler för handlingsplanen	5
1.2 Kvalitetssäkring	6
2. Syfte	6
3. Mål	6
4. Mäns våld mot kvinnor	7
5. Våld i nära relation	8
5.1 Särskilda grupper utsatthet	8
5.2 Barn och unga som upplevt våld	9
5.3 Hedersrelaterat våld och förtryck	9
5.4 Våld i samkönade relationer	10
5.5 Våldsutövare	10
6. Ansvar och samverkan	10
6.1 Lokal samverkansgrupp	11
6.2. Kommunens ansvar	11
6.2.1. Relationsvåldsteamet	11
6.3. Regionens ansvar	11
6.4. Tandvårdens ansvar	12
6.5. Polisens ansvar	12
6.6. Åklagarmyndighetens ansvar	12
7. Resultatmål	13
Källförteckning	17
Bilaga 1 – strukturerade riskbedömningsinstrument	19
Bilaga 2 – insatser inom relationsvåldsteamet	20
Insats för våldsutsatta barn	20
Insatser för våldsutsatta vuxna	20
Insats för våldsutövare	20
Bilaga 3 – insatser inom familjeteamet	21
Insatser för familjer	21
Bilaga 4 – skyddade personuppgifter	22

Sekretessmarkering.....	22
Skyddad folkbokföring	22
Fingerade personuppgifter	22
Bilaga 5 - våld mot familjedjur.....	23
Bilaga 6 - att fråga om våldsutsatthet i klientmöten	24

1. Inledning

Våld i nära relationer är ett stort samhälls- och folkhälsoproblem, ett allvarligt brott och ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Våldet kan vara fysiskt, psykiskt, sexualiserat, ekonomiskt, materiellt, latent, funktionshinderrelaterat och/eller hedersrelaterat. Konsekvenserna av våld i nära relationer påverkar hela samhället. För att bekämpa våld i nära relationer krävs ett förebyggande arbete samt kvalitetssäkrade insatser till både våldsutsatta och till våldsutövare. Enligt 5 kap 11 § SoL ska socialförvaltningen särskilt beakta att kvinnor och barn som är eller har varit utsatta för/bevittnat våld av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp. Barnkonventionen har blivit svensk lag vilket förstärker barns rättigheter ytterligare och detta behöver beaktas i alla avseenden. Att erbjuda och ge insatser till den som utövar våld är dessutom en viktig del i det förebyggande arbetet och kan indirekt även ses som en insats för att den som utsätts för våld inte ska riskera att bli utsatt på nytt och för att barn inte ska behöva uppleva våld.

Handlingsplanen, som gäller åren 2021-2023, är grunden i Relationsvårdsteamets arbete för att stärka stödet till personer som lever med våld i nära relationer. Syftet med handlingsplanen är att socialförvaltningen ska fullgöra sina skyldigheter enligt socialtjänstlagens brottsofferparagraf och att socialförvaltningens insatser är av god kvalitet. Planen kommer att vara grunden för hur utvecklingsarbetet med våld i nära relationer kommer utformas under verksamhetsåren 2021-2023.

Handlingsplanen har upprättats i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd gällande våld i nära relationer (SOSFS 2014:4) och Socialstyrelsens handbok *Våld* (2015). Den tar också stöd i regeringens skrivelse *Makt, mål och myndighet – en feministisk politik för en jämställd framtid* (Skr. 2016/17:10) och *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck* (SOU 2015:55). Handlingsplanen syftar också till att främja arbetet med artikel 22 som berör könsrelaterat våld i *Den Europeiska Deklarationen för Jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå* (2009) och som behandlas i *Handlingsplan för jämställdhet enligt CEMR* och Katrineholms kommunfullmäktige 2017-12-18.

1.1. Regler för handlingsplanen

Handlingsplanen ska godkännas av socialförvaltningens ledningsgrupp och fastställas av socialnämnden i Katrineholms kommun.

Handlingsplanen följs upp och revideras vid behov i slutet av varje år. Versionsbeteckningen ska uppdateras och ändringen ska tydligt framgå i det reviderade dokumentet. Handlingsplanen ska vara känd och förankrad hos all personal i organisationen. Lämplig kommunikationskanal för detta är socialförvaltningens arbetsplatsträffar. Ansvariga för implementering av handlingsplanen är socialförvaltningens enhetschefer.

1.2. Kvalitetssäkring

För att säkerställa att socialförvaltningens verksamheter uppfyller de mål som handlingsplanen satt upp är kvalitetssäkringsarbetet viktigt. Kvalitetssäkring av denna handlingsplan sker genom att:

- Relationsvårdsteamet följer upp handlingsplanen i december varje år. Vid behov görs en revidering av handlingsplanen.

2. Syfte

Syftet med Socialförvaltningens handlingsplan är att anställda inom förvaltningen ska ha god kännedom om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation. Kunskapen ligger till grund för att förebygga våld i nära relationer och särskilt uppmärksamma kvinnor som utsätts för våld och barn som upplevt våld samt säkerställa att de får stöd och hjälp. Våldet ska förebyggas och upprepning ska förhindras. Kompetensen ska öka inom socialtjänsten, arbetet ska utvecklas, samordnas och genomföras i enlighet med lagstiftning och styrdokument.

3. Mål

Det övergripande målet är att våld i nära relation ska upphöra i Katrineholm. Våldsutsatta och våldsutövare ska erbjudas råd, stöd och hjälp av god kvalitet. Genom samverkan och samarbete mellan myndigheter och organisationer ska arbetet utvecklas och resurserna användas optimalt.

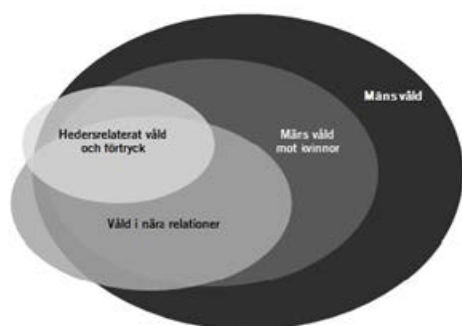
Kunskaps- och kompetensnivån ska vara hög och anpassad till verksamheternas inriktning och innehåll. Detta gäller alla verksamheter inom socialtjänstens ansvarsområden.

Målgrupper

Handlingsplanens målgrupp är de vuxna kommuninvånare som har varit utsatta för våld i nära relation samt barn och ungdomar som har upplevt eller själva varit utsatta för våld i nära relationer. Handlingsplanen omfattar även personer som utövar våld i nära relationer och som behöver råd och hjälp för att ta ansvar för sitt handlande för att upphöra med våldet.

4. Mäns våld mot kvinnor

Våld i nära relation kan drabba vem som helst. Kvinnor är dock kraftigt överrepresenterade som offer för våld i nära relationer. Enligt figuren nedan ser vi även att män är övervägande majoritet av de som utövar våldet i nära relation. Detta våld handlar om makt och kontroll och är i grunden ett jämställdhetsproblem.

Källa: SOU 2015:55

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem och ett hot mot kvinnors och barns hälsa, välbefinnande och liv. Våldet ger allvarliga hälsomässiga, sociala, ekonomiska och juridiska konsekvenser, såväl för individen som för samhället. Våld och andra övergrepp mot kvinnor och barn är idag enligt regeringen den mest akuta jämställdhetsfrågan (SOU 2015:55).

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 anger att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Detta är en grundläggande värdering i arbetet för att bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld. Alla former av våld mot kvinnor är en form av könsrelaterad diskriminering, ett hinder för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Alla ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet (FN, 1948).

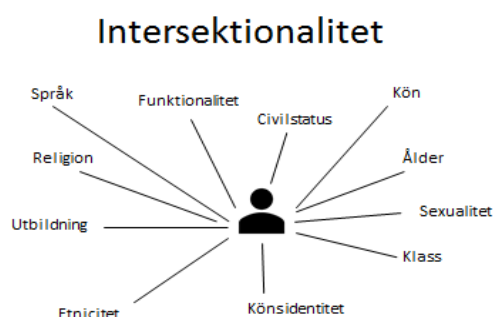
År 1993 antog FN:s generalförsamling Deklarationen om avskaffande av våld mot kvinnor. Deklarationen innebär att våld mot kvinnor inte är en privat angelägenhet. Våld mot kvinnor är enligt deklarationens första artikel "varje könsbetingad våldshandling som resulterar i eller sannolikt kommer att resultera i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande vare sig det sker offentligt eller privat." (FN, 1993).

Regeringen har ställt upp sex jämställdhetspolitiska mål. Det sjätte målet anger att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (Jämställdhetsmyndigheten 2018). Regeringen har även tagit fram *En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*. Strategin är tioårig och träder i kraft 1 januari 2017 (Skr. 2016/17:10).

5. Våld i nära relation

Vi kan därmed se att mäns våld mot kvinnor är det största strukturella problemet gällande våld i nära relation, men alla kan drabbas. Alla som utsätts för våld i nära relation är brottsoffer och socialtjänsten har en skyldighet att utreda alla som ansöker om stöd för att synliggöra dennas behov. Därefter görs en bedömning om Socialtjänsten är rätt instans för adekvat stöd och hjälp utifrån den enskildes våldsutsatthet. Våld i nära relation innebär allt det våld som utövas av en närstående, det kan vara en partner, familjemedlem eller släkting (Våld, 2015).

Våld är ett utövande av makt. Kön är en viktig maktaspekt i ojämställda samhällen men det finns fler kategorier än kön som påverkar hur mycket makt en individ har i en relation, något som brukar beskrivas med termen intersektionalitet (SOU 2015:55).

Alla de olika kategorierna påverkar vilken maktposition någon har och hur en blir bemött i olika situationer. Det kan användas för att förklara varför våld i andra former än mäns våld mot kvinnor fortfarande kan handla om ett utövande av makt, exempelvis när det kommer till särskilt sårbara grupper eller våld i samkönade relationer (ibid.).

Våld i nära relationer är ett myndighetsgemensamt ansvar då behovet av myndighetskontakter är omfattande. De drabbade kan behöva insatser från exempelvis socialtjänsten, hälso- och sjukvården, polisen, åklagare, domstolen, skatteverket, migrationsverket, skolan och kriminalvården. Välfungerande stödinsatser för drabbade förutsätter samverkan mellan myndigheter och ideella organisationer som bedriver stödarbete inom området.

Omfattningen av våldet är svår att beräkna, då det fortfarande finns stora mörkertal. Enligt en undersökning från år 2012 uppger 3,9 % av de som utsattes för brott i nära relation att de anmälde brottet (BRÅ, 2017). 2016 anmäldes 12431 fall av fysiskt våld i nära relation, där 10417 av de utsatta var kvinnor och 2014 män. Samma år anmäldes 1886 fall av grov kvinnofridskränkning (BRÅ, 2018).

5.1 Särskilda grupper utsatthet

I propositionen *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor* (2006) tar regeringen upp några olika grupper som ses som särskilt sårbara: kvinnor med missbruksproblematik, kvinnor med funktionsnedsättning, HBTQ-personer, äldre kvinnor, kvinnor med utländsk bakgrund

samt kvinnor som lever i en hederskontext. Det särskild sårbarhet innebär är att de som tillhör dessa grupper har svårare att ta sig ur en våldsam relation och har svårare att söka hjälp. Det kan också innebära att dessa kvinnor kan stå i starkare beroendeställning gentemot sina närstående. Dessa personer kan även riskera att bli bemötta med okunskap och fördomar i mötet med myndigheter. Det är dock viktigt att komma ihåg att det inte innebär att alla individer som tillhör någon/några av dessa grupper per automatik är särskilt sårbara utan att det handlar om gruppen i stort (prop. 2006/07:38 s 16 ff).

Kunskapen om särskilt utsatta grupper är viktig för att vara medveten om att det krävs särskilt stöd till dessa grupper samt att socialtjänsten måste arbeta för att nå dessa grupper på ett mer effektivt sätt då de inte har samma möjligheter att tillgodogöra sig information rörande deras rättigheter.

5.2 Barn och unga som upplevt våld

Numera används begreppet barn som upplevt våld, istället för som tidigare barn som bevittnat våld. Detta grundar sig i att barn som lever i familjer där det förekommer våld inte enbart är passiva vittnen utan påverkas av våldet, att se en anknytningsperson bli utsatt för våld upplevs ofta värre för barn än när våldet riktas direkt mot dem (NCK, 2018a).

Barn som lever med våld i hemmet löper en stor risk för att drabbas av olika former av psykisk ohälsa som till exempel depressioner, aggressivitet, anknytningssvårigheter, PTSD eller andra allvarliga tillstånd. Barn som far illa har en lagstadgad rätt att erhålla samhällets skydd och stöd. Samhället har en uppgift att uppmärksamma barn som lever under svåra omständigheter eller riskerar att fara illa. Barnens situation får inte glömmas när de upplevt våld. Barnens behov av skydd och stöd ska bedömas för att de ska kunna erbjudas hjälp både i den akuta situationen och på längre sikt. Barn som upplevt våld ska ses som brottsoffer enligt Socialtjänstlagen 5 kap 11 § och har sedan 2006 rätt att ansöka om brottsskadeersättning (ibid.).

5.3 Hedersrelaterat våld och förtryck

"Hedersrelaterat våld och förtryck, liksom mäns våld mot kvinnor generellt, har sin grund i kön, makt, sexualitet och kulturella föreställningar om dessa. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och starkt knuten till kollektivet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Detta förhållande kan vara mer eller mindre uttalat och kontrollen kan sträcka sig från vardagliga former av begränsningar i flickors och kvinnors liv som berör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb och giftermål och skilsmässa. I sin mest extrema form resulterar hederstänkandet i hot om våld, våld och dödligt våld." (Skr.2007/08:39).

Även kvinnlig könsstympning är en form av hedersrelaterat våld och förtryck som ofta drabbar flickor i spädbarnsålder men kan ske upp i tonåren. Övergreppet kan innebära allvarliga fysiska konsekvenser och psykisk ohälsa i form av traumasymptom och

svårigheter till sexuellt umgänge. Tvångsgifte är en annan form av hedersrelaterat förtryck som drabbar både unga män och kvinnor (Länsstyrelsen Östergötland, 2018; Skr.2007/08:39).

För mer information se Socialförvaltningens handlingsplan för hedersrelaterat våld och förtryck 2021–2023.

5.4 Våld i samkönade relationer

Våld i samkönade relationer utövas på samma sätt som inom heterosexuella parrelationer. Det är svårt att säga något om prevalensen gällande våld i samkönade relationer då forskningen är begränsad och de studier som finns har stora variationer i sina resultat. Dessutom riskerar samhällets heteronorm att påverka vår syn på våld i samkönade relationer så tillvida att vi inte tolkar det som våld i nära relation utan snarare våld mellan vänner, om våldet alls blir synliggjort (NCK, 2009). Heteronormen gör även att de som lever i samkönade relationer ofta upplever att de stödinsatser som samhället erbjuder inte är riktade till dem. HBTQ-personer som lever i en hederskontext löper även en stor risk att utsättas för våld på grund av sin sexualitet eller könsidentitet (RFSL, 2016). Sedan 2007 ingår våld i samkönade relationer i *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*, Skr 2007/08:39.

5.5 Våldsutövare

Istanbulkonventionen, *Europarådets konvention om att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor och våld i hemmet*, från 2011 påvisar behovet av insatser riktade till män som utövar våld. Våld i nära relation har i hög utsträckning bevisats vara ett upprepningsbrott och således kan insatser som syftar till att förebygga återfall och förändra ett våldsamt beteende ha stor betydelse för att våldet ska upphöra (Europarådet, 2011).

6. Ansvar och samverkan

Polisen, åklagaren, brottsoffermyndigheter, kriminalvården, socialtjänsten och sjukvården samt länsstyrelsen har särskilt ansvar att bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Även andra aktörer och ideella organisationer, t.ex. kvinnojouren har en viktig roll i detta arbete.

Behovet av myndighetskontakter hos våldsutsatta är många gånger väldigt omfattande, de som är utsatta för våld är ofta aktuella hos flera myndigheter. Vård, stöd och skydd för de som utsätts för våld förutsätter samverkan, brister i samverkan kan leda till allvarliga konsekvenser för den enskilde.

6.1 Lokal samverkansgrupp

Relationsvåldsteamet på Socialförvaltningen samordnar två gånger per termin en lokal samverkansgrupp. Syftet med samverkan är kunskapsspridning, nätverkande samt att stödja varandra i utformandet av handlingsplaner och rutiner. I samverkansgruppen ingår representanter från socialtjänst, skola, vård och omsorg, frivård, polis, landstinget, Brottsofferjouren och Kvinnojouren Miranda. Representanterna kommer från KfV-regionen.

6.2. Kommunens ansvar

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de människor som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Kommunens ansvar omfattar även människor som är eller har varit utsatta för brott. I Socialtjänstlagen står det:

”Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden skall också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.” (5 kap 11 § SoL).

6.2.1. Relationsvåldsteamet

Socialförvaltningens öppenvård har ett relationsvåldsteam där insatser riktade till våldsutsatta barn och vuxna samt våldsutövare samordnas. Relationsvåldsteamet samordnar även Socialförvaltningens övergripande arbete kring våld i nära relation vilket omfattar förvaltningens handlingsplaner, förvaltningsövergripande kompetensutveckling och omvärldsbevakning. Relationsvåldsteamet samordnar även ett våldsteam med representanter från stora delar av förvaltningen för att arbeta med frågan, samt ett hedersteam för att bredda kompetensen kring hedersrelaterat våld och förtryck.

6.3. Regionens ansvar

Hälso- och sjukvårdens ansvar är att upptäcka och identifiera våld i nära relation. Hela sjukvården kan komma i kontakt med personer som utsatts för våld, exempelvis akutvården, kvinnokliniken, psykiatrin, barnmorskemottagningen och familjeläkarmottagningarna. Sjukvårdens personal har ansvar för att känna igen, förstå våldet samt informera om möjligheten till stöd hos Relationsvåldsteamet.

Regionen har program för sjukvårdens arbete med personer utsatta för våld i nära relation. Det har även ett handlingsprogram till stöd vid misstanke om barn som far illa. Gemensamt för dessa är att öka kunskapen och förbättra beredskapen kring kvinnor och barn som utsätts för våld.

Regionen kan vara behjälpligt med att dokumentera skador hos våldsutsatta. Personal har även ett ansvar att ställa frågan om våldsutsatthet i anamnesen samt anmäla oro för barn enligt 14 kap 1 § SoL.

6.4. Tandvårdens ansvar

Nationellt centrum för kvinnofrid och Socialstyrelsen har lanserat en webbplats till stöd för tandvården att upptäcka patienter som utsatts för våld i nära relationer. Tandvården kan göra en insats i arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn genom att medverka till tidig upptäckt, behandling och dokumentation av skador. Därför är det viktigt att det finns kunskap om våld och rutiner för hur man ställer frågor till patienterna och hanterar svaret (NCK, 2018b).

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer omfattar även tandvården samt att den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:15) tar upp tandvården som en viktig instans för upptäckt av våld i hemmet.

Tandvården kan vara behjälplig med att dokumentera tandskador hos våldsutsatta. Personal har även ett ansvar att anmäla oro för barn enligt 14 kap 1 § SoL.

6.5. Polisens ansvar

Många brott, allt från ofredande till mord, kan vara aktuella. Även upprepade brott av olika karaktär riktade mot en kvinna i nära relation kan samlas ihop under rubriceringen grov kvinnofridskränkning. Polisanmälan kan göras av den våldsutsatta själv, men även av andra, som polis, grannar, anhöriga eller vänner. När ett våldsbrott anmäls görs en polisutredning, en så kallad förundersökning. Polisen rapporterar samtliga våldsbrott till socialnämnden då barn finns med i bilden enligt 14 kap 1 § SoL. Polisen ska även informera om möjligheten till stöd för både våldsutsatta och våldsutövare som erbjuds inom Relationsvårdsteamet.

6.6. Åklagarmyndighetens ansvar

Åklagarens ansvar inbegriper att leda polisens brottsutredning, fatta beslut om åtal ska väckas samt att föra talan i domstol. Åklagaren har även ett ansvar att förmedla information gällande utredning samt varför utredning läggs ned samt om möjliga skadeståndsanspråk. Åklagarmyndigheten fattar även beslut om kontaktförbud. Våldsbrott i nära relation faller under allmänt åtal.

7. Resultatmål

Vision: Ingen ska utsättas för våld i nära relation.

Delmål: Att alla som arbetar på socialförvaltningen ska ha kunskap kring våld i nära relation.

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Socialnämnden ska implementera handlingsplanen i organisationen.	Gå igenom handlingsplanen på APT på respektive avdelning	Enhetschefer	2023
All personal ska ha god kompetens gällande mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer All personal ska ha ökad kompetens utifrån mäns våld mot kvinnor/våld i nära relation kopplat till sitt arbetsområde	All personal ska få grundläggande utbildning rörande våld i nära relation. All anställd personal ska genomgå NCK:s webbutbildning om våld och all nyanställd personal ska gå löpande.	Relationsvåldsteamet Enhetschef	Kontinuerligt
All personal ska ha god kompetens kring vad skyddade uppgifter innebär	All personal ska få grundläggande kompetens rörande skyddade uppgifter	Enhetschefer	Kontinuerligt
Det ska finnas uppdaterade rutiner inom samtliga arbetsgrupper att fråga klienter om våldsutsatthet	Rutinerna ska följas upp	Enhetschefer för respektive arbetsgrupp	Kontinuerligt
Att det ska finnas personal med kompetens att genomföra riskbedömningar enligt standardiserade metoder	När kompetensbortfall sker ska det kompenseras genom adekvat utbildning.	Relationsvåldsteamet	Kontinuerligt
All personal inom Socialförvaltningen ska hålla sig ajour med kunskapsläget, rutinerna samt juridiska förändringar	Deltagarna i Våldsteamet ska förmedla det som delges på möten till respektive arbetsgrupp	Relationsvåldsteamet	Kontinuerligt

Delmål: Barn i familjer där våld förekommer ska särskilt uppmärksammas och erbjudas stöd och hjälp på Socialförvaltningen

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Barn och ungas behov av skydd och stöd ska bedömas enligt kvalitetssäkrade metoder	Utforma frågor för att synliggöra våldsutsatthet i en förhandsbedömning. Implementering av Signs of Safety.	Barn, unga, vuxna: socialsekreterare som arbetar med barn och unga Enhetschef barn och unga	2023 Kontinuerligt
Barn och unga ska erbjudas stöd utifrån behov	Socialsekreterare som arbetar med barn informerar om möjligheten att få stödinsatser för barnen. Socialsekreterare utreder och beslutar om bistånd/åtgärd.	Barn, unga, vuxna: socialsekreterare som arbetar med barn och unga	Kontinuerligt
Barn och unga ska erbjudas den aktuella insats som bedöms adekvat genom stöd efter förhör eller trappansamtal	Socialsekreterare som arbetar med barn ska ha kännedom om de insatser som erbjuds av familjeteamet	Myndighet barn Förebyggande och resursenheten Enhetschefer	Kontinuerligt

Delmål: Föräldrar till barn där våld förekommer ska erbjudas stöd för att öka sin föräldraförmåga

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Att våldsutsatta föräldrar till barn mellan 3-9 år får ett hållbart föräldraskap	Öka antalet föräldrar som får stöd genom insatsen Project support	Myndighet barn Förebyggande och resursenheten Enhetschefer	Kontinuerligt
Att arbeta för ett tryggt föräldraskap	Öka antalet föräldrar som får stöd genom insatsen Tryggare barn	Myndighet barn Förebyggande och resursenheten Enhetschefer	Kontinuerligt

Delmål: Barn och ungdomar som upplever våld i hemmet/utsätts för våld i nära relation ska få ett gott bemötande av kompetent personal och erbjudas ett samlat stöd och skydd utifrån sina behov.

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Våldsutsatta barn och ungdomar erbjuds behovsanpassat stöd enskilt	Utveckla ett stöd för barn och ungdomar som är utsatta för våld i nära relation	Myndighet barn Förebyggande och resursenheten Enhetschefer	2023
Säkerställa barns skolgång vid placering på skyddat boende	Utforma rutin	Myndighet barn Enhetschef	2021

Delmål: Vuxna som utsätts för våld i nära relation ska få ett gott bemötande av kompetent personal och erbjudas ett samlat stöd och skydd utifrån sina behov.

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Våldsutsatta erbjuds akut adekvat skydd utifrån deras våldsutsatthet	Genomföra riskbedömning, vid behov ska skyddat boende erbjudas	Vuxenhandläggare, ekonomiskt bistånd om det är aktuellt med ekonomiskt stöd	Kontinuerligt
Våldsutsatta erbjuds behovsanpassat stöd enskilt eller i grupp	Bedömning av insats görs i samråd med vuxenhandläggare, vid biståndsinsats. Vid öppet intag gör Relationsvårdsteamet den bedömningen.	Relationsvårdsteamet.	Kontinuerligt
Våldsutsatta som blir skyddsplacerade ska inte fastna på skyddade boenden över tid utan få möjlighet till ett självständigt liv	Ansvarig handläggare ansvarar för att aktuellt boende aktivt arbetar för att den våldsutsatta möjliggörs ett eget boende	Vuxenhandläggare Vuxenstödsenheten	Kontinuerligt

Delmål: Personer som utövar våld i nära relation ska få ett gott bemötande av kompetent personal och erbjudas stöd utifrån sina behov

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Våldsutövare erbjuds enskilt stöd enligt Samtal om våld eller gruppverksamhet enligt ATV	Bedömning görs kring huruvida insatsen genomförbar och vilken insats som är lämplig	Relationsvårdsteamet	Kontinuerligt

Delmål: Socialtjänstens insatser för våldsutsatta barn, våldsutsatta vuxna och våldsutövare ska följas upp

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Insatser ska följas upp	Verksamheterna ska årligen i sina avstämningar beskriva hur de arbetat med våld i nära relationer under året	Förebyggande och resursenheten Vuxenstödsenheten Enhetschef	Redovisas till bokslut

Delmål: Alla medborgare i Katrineholm ska veta att de kan vända sig till socialförvaltningen för att få hjälp om de utsätts för våld i nära relationer

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Relationsvårdsteamet ska etableras och vara en välkänd verksamhet	Information ska finnas på offentliga platser, vara lättillgänglig,	Kommunikatör, Relationsvårdsteamet	Kontinuerligt

för kommunens medborgare.	lättläst och översatt till flera språk.		
---------------------------	---	--	--

Övrigt

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Upprätthålla samverkan med andra förvaltningar, myndigheter och frivilligorganisationer	Samverkansmöten två gånger per termin	Relationsvårdsteamet	Kontinuerligt
Öka kompetensen om våld i nära relation i Socialnämnden	Anordna en information på socialnämnden	Avdelningschefen för vuxenstödsenheten	2023

Källförteckning

BRÅ (2017) "Våld i nära relationer". URL: <https://www.bra.se/brott-och-statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html> (hämtat 2018-02-12)

BRÅ (2018) "Anmälda brott" URL: <https://www.bra.se/brott-och-statistik/kriminalstatistik/anmalda-brott.html> (hämtat 2018-02-12)

Den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå: en deklARATION som uppmanar Europas kommuner och regioner att använda sina befogenheter och partnerskap för att uppnå jämställdhet för sina invånare. (2009). Stockholm: Sveriges kommuner och landsting

Europarådet (2011) *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet.* Europarådets fördragsserie – nr. 210

FN (1948) *Den allmänna deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna.*

FN (1993) *FN:s deklARATION om avskaffandet av allt våld mot kvinnor.*

Jämställdhetsmyndigheten (2018) "Sveriges jämställdhetspolitik" URL: <https://www.jamstallhdetsmyndigheten.se/om-jamstallhdet/sveriges-jamstallhdetspolitik/> (hämtat 2018-02-07)

Länsstyrelsen Östergötland (2018) "Vilka konsekvenser kan det få?" URL: <http://www.hedersfortryck.se/hedersfortryck/konsstymning/vad-innebar-det-fysiskt/> (hämtat 2018-02-12)

NCK (2018a) "Barn som upplever våld" URL: <http://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/barn-som-upplever-vald/barn-som-upplever-vald/> (hämtat 2018-02-12)

NCK (2018b) "Tandvårdens ansvar" URL: <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/webbstod-for-varden/tandvardens-ansvar/> (hämtat 2018-04-12)

NCK (2009). *Våld i samkönade relationer: en kunskaps- och forskningsöversikt.* Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), Uppsala universitet.

Proposition 2006/07:38 s 16 ff. *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor.*

RFSL (2016) *Förtroende att stärka. Om hbtq-personers förtroende för olika samhällsinstanser och vad som behöver förändras.* [Stockholm]: RFSL

Se sambandet (2016) "Till Dig som arbetar med våldsutsatta människor eller djur. Se Sambandet." Stockholm.

Skr. 2007/08:39 *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samkönade relationer.*

Skr.2016/17:10 *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid.*

SOSFS 2014:4. Socialstyrelsens föreskriver och allmänna råd. *Våld i nära relationer.*

SOU 2015:55 *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.* Slutbetänkande av Utredningen som ska föreslå en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor.

Våld: handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer. (2015). Stockholm: Socialstyrelsen.

Bilaga 1 – strukturerade riskbedömningsinstrument

FREDA

FREDA är ett standardiserat bedömningsinstrument för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer som utarbetats av Socialstyrelsen. Instrumentet består av tre delar:

- FREDA-kortfrågor är ett stöd att identifiera våld i enskilda ärenden.
- FREDA-beskrivning är en hjälp att få en uppfattning om karaktären på det våld som förekommit eller förekommer.
- FREDA-farlighetsbedömning är ett redskap för att bedöma risken för fortsatt utsatthet och ska finnas som underlag för att bedöma behov av ökat skydd.

I bedömningsinstrumentet FREDA inryms många frågor om och aspekter av våld i nära relationer som kan ses som ett utbildningsmaterial, det kan hjälpa oss att upptäcka och fråga om våld av mer subtil art.

SARA: V3

SARA är ett evidensbaserat riskbedömningsinstrument utarbetat av fil.dr. P. Randall Kropp och fil.dr. Stephen D. Hart. Instrumentet är särskilt framtaget för att bedöma hot- och riskbild när det kommer till partnervåld. SARA:V3 är uppdelad i tre delar:

1. Typ av våld: bedömaren ska undersöka våldsutövarens motiv och hur våldet har sett ut, huruvida våldet har ökat i frekvens över tid etc.
2. Psykosociala problem: våldsutövarens status i samhället samt psykiska och fysiska mående beskrivs.
3. Sårbarhetsfaktorer hos offret: här undersöks den våldsutsattas grad av ambivalens, livssituation samt motivation att ta emot stöd och hjälp.

Utföraren av riskbedömningen ska även ge förslag på potentiella riskscenarion och hur riskerna ska hanteras.

PATRIARK

PATRIARK är ett evidensbaserat riskbedömningsinstrument utarbetat av fil.dr. P. Randall Kropp, fil.dr. Henrik Belfrage och fil.dr. Stephen D. Hart. Instrumentet är särskilt framtaget för att bedöma hot- och riskbild när det kommer till hedersrelaterat våld. Även PATRIARK är uppdelad i tre delar:

4. Typ av hedersrelaterat våld: bedömaren ska undersöka våldsutövarens motiv och hur våldet har sett ut, huruvida våldet har ökat i frekvens över tid etc.
5. Psykosociala problem: våldsutövarens status i samhället samt psykiska och fysiska mående beskrivs.
6. Sårbarhetsfaktorer hos offret: här undersöks den våldsutsattas grad av ambivalens, livssituation samt motivation att ta emot stöd och hjälp.

Utföraren av riskbedömningen ska även ge förslag på potentiella riskscenarion och hur riskerna ska hanteras.

Bilaga 2 – insatser inom relationsvåldsteamet

Insats för våldsutsatta barn

Trappan

Trappan-samtal består av tre steg: kontakt, rekonstruktion och kunskap. Utöver dessa tre steg tillkommer även för- och eftersamtal med barnets föräldrar. Barnsamtalen är jag-stödande och anpassas efter barnets ålder och utvecklingsnivå. Arbetssättet är psykosocialt eftersom du beaktar både barnets inre och yttre omständigheter.

Trappan-samtal är varken utredning eller behandling utan det är en stödåtgärd med syfte att barnet gradvis ska få sätta ord på sina erfarenheter. Samtalen ger på det sättet barnet sammanhang i det som har hänt. Trappan-samtal inleds först när barnet lever skyddat från våld. Trappan-insatsen på Relationsvåldsteamet sker inom det öppet intag och vid biståndsärenden sker insatsen via Familjeteamet.

Insatser för våldsutsatta vuxna

Enskilt stöd

De enskilda samtalen utgår ifrån och fokuserar på klienten och det våld som denna upplevt. Det enskilda stödet kan också innehålla praktisk rådgivning och stöd vid kontakt med myndigheter. Klienten kan gå på stöd på öppet intag vid tre tillfällen, efter det krävs biståndsbeslut.

Kvinnogrupp Utväg Skaraborg

Gruppen syftar till att skapa ett interaktivt sammanhang som ger utrymme för våldsutsatta kvinnor för våldsutsatta kvinnor till självreflektion och återhämtning. Detta sammanhang är Utväg Skaraborgs kärna och utgör ett medel för att uppnå målet att kvinnorna ska uppnå möjlighet att leva ett liv utan våld och annat kränkande beteende.

Insats för våldsutövare

Samtal om våld

Samtal om våld är en behandlingsstruktur i moduler för professionellt behandlingsarbete med personer som utövat våld i nära relationer. Strukturen hjälper behandlaren att skapa en flexibel och individuellt anpassad psykologisk behandling. Behandlingen bygger på ATV:s behandlingsprinciper med tillägg av motiverande samtal, KBT, mindfulnessbaserade terapiformer och affektfokuserad terapi.

ATV (Alternativ till våld)

ATV utgår från teorin att våld är ett medel för att uppnå och upprätthålla makt och att undkomma känslor av vanmakt. Vanmakt har en vid innebörd och definieras som ett tillstånd där behov, målsättningar och förväntningar inte uppfylls. ATV syftar därmed till att mannen ska ta ansvar för sig våldsamma beteende genom att arbeta med känslor kopplade till vanmakt och därmed motverka till ytterligare våld. ATV kan ges både i individuellt och i grupp.

Bilaga 3 – insatser inom familjeteamet

Insatser för familjer

Stöd efter förhör

Modellen Stöd efter förhör innebär krisstöd samma dag som barnet förhörts på Barnahus. Behandlingspersonal möter föräldrarna och ger dem stöd att ta emot socialtjänstens och polisens information om anmälan och utredningar. Familjeenheten erbjuder hembesök samma dag som barnförhöret ägt rum så att barn och föräldrar får hjälp att prata om det barnet varit med om under dagen och stöd i att hantera situationen. Det ger också goda förutsättningar att erbjuda fortsatt stöd eller behandling till familjen.

Tryggare barn

Föräldrastödsprogrammet Tryggare barn är en kurs i lugnt föräldraskap där fokus ligger på att stärka relationen och förebygga risksituationer mellan barn och förälder. Programmet riktar sig till föräldrar, där det inkommit en orosanmälan om våld och kränkning mot barn till Socialförvaltningen. Tryggare barn är en insats under utredningstid.

Project Support

Project Support – hållbart föräldraskap riktar sig till våldsutsatta föräldrar med barn mellan tre och nio år som har upplevt våld i familjen och har beteendeproblem. Metoden kan även användas i familjer där det har förekommit barnmisshandel och omsorgssvikt. Syftet är att öka föräldrarnas förmåga att samspela och hantera konflikter med barnet och att minska barnets beteendeproblem och andra effekter av våld i hemmet. Project Support skiljer sig från andra föräldraprogram genom att metoden innehåller både socialt/emotionellt stöd och praktisk träning av föräldraförmågor. Projekt Support är en insats efter utredningstid.

Trappan

Familjeteamet erbjuder även Trappan, se bilaga 2.

Bilaga 4 – skyddade personuppgifter

Individer som är utsatta för hot kan i vissa fall få skyddade uppgifter, vilket bl.a. innebär att deras namn och adresser är skyddade i folkbokföringsregistret. Det finns tre typer av skyddade personuppgifter, eller skyddad identitet som det också kallas genom sekretessmarkering, skyddad folkbokföring och fingerade personuppgifter.

Sekretessmarkering

En sekretessmarkering är den lägre graden av skyddade uppgifter. En sekretessmarkering är administrativ åtgärd som gör det svårare att ta del av ens personuppgifter i folkbokföringsregistret, där alla personuppgifter omfattas. Sekretessmarkeringen fungerar som en varningssignal för Skatteverket och andra myndigheter om att en prövning ska göras innan några uppgifter lämnas ut. Det innebär att det inte är en absolut sekretess

Skyddad folkbokföring

Skyddad folkbokföring innebär ett starkare skydd än en sekretessmarkering. Detta innebär att en individ kan vara folkbokförd i en gammal kommun även om denna har flyttat därifrån eller i en annan kommun där personen inte har haft någon anknytning till. De gamla adressuppgifterna tar bort och den nya adressen registreras inte i folkbokföringen, och sprid därmed aldrig till andra myndigheter. En adress till Skatteverket registreras dit personer med skyddad folkbokföring får sin post. Uppgifter om skyddade uppgifter skickas till andra myndigheter och annan samhällsservice, vilket innebär att dessa insatser får kännedom om personers skyddade folkbokföring.

Fingerade personuppgifter

När en individ är utsatt för särskilt allvarlig brottslighet där denna hotas till sitt liv, dess hälsa eller frihet kan man få fingerade personuppgifter. Detta innebär att en person får nya identitetsuppgifter, till exempel ett nytt namn och ett nytt personnummer.

Bilaga 5 – våld mot familjedjur

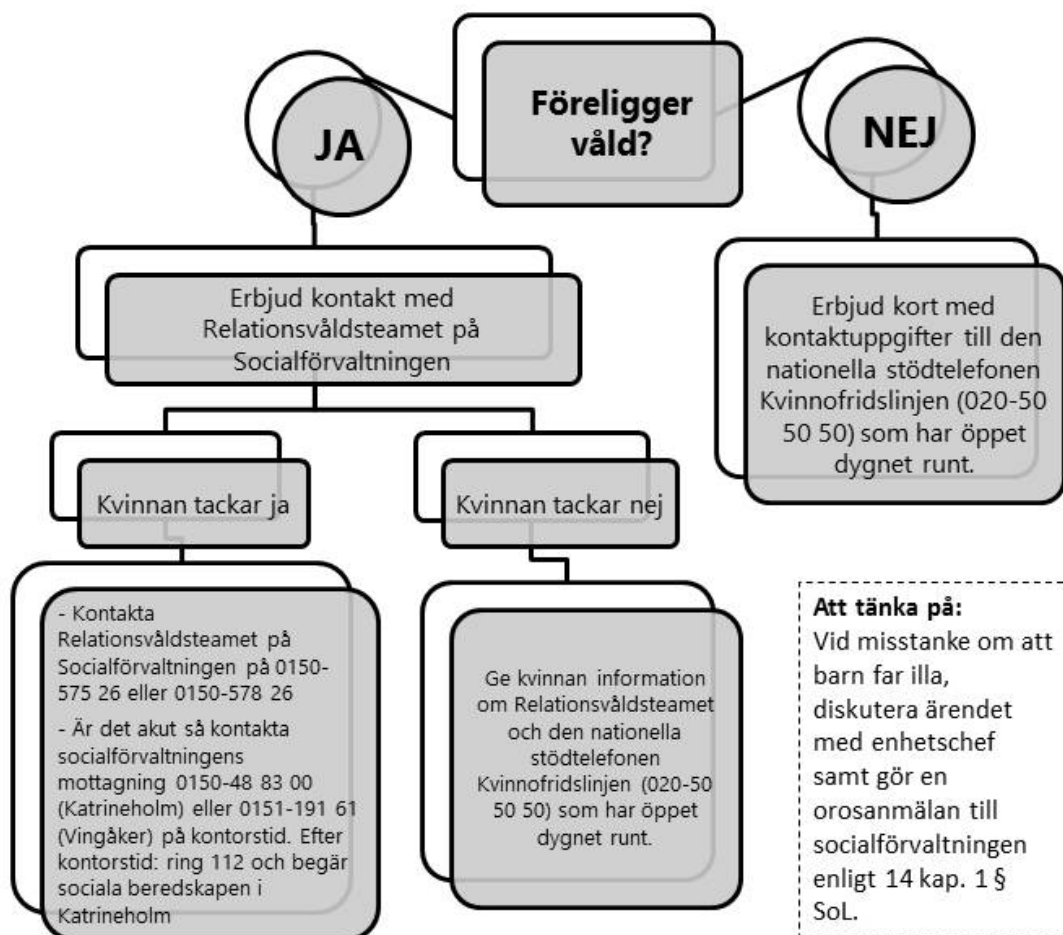
Sedan slutet på 90-talet började forskare i USA uppmärksamma kopplingen mellan mäns våld mot kvinnor och våld mot djur i familjen. I flera studier visade det sig att våld mot familjedjur kunde utgöra ett första offer. Våldsutövaren kan även använda våld mot djur för att utöva makt och kontroll över de som utsätts och kan upplevas som traumatiskt då djuren ses som familjemedlemmar, i synnerhet för barn som ofta knyter an mycket till djuren. Våldet kan även yttra sig som försummelse, där våldsutövaren inte tar hand om djuret. Detta försvårar för den våldsutsatta att lämna relationen, dels utifrån rädsla för att djuret ska utsättas direkt för våld men även för att djuret inte ska tas omhand. Detta blir således mycket viktig kunskap för socialtjänsten att ta hänsyn till för att kunna erbjuda rätt stöd och hjälp och för att ge förutsättningar för den våldsutsatta att lämna bör även familjedjurens situation ombesörjas (Se Sambandet, 2016).

Bilaga 6 – att fråga om våldsutsatthet i klientmöten

Att ställa frågan om våldsutsatthet

Mäns våld mot kvinnor är vanligt förekommande i Sverige såväl som internationellt. Våldet har långtgående konsekvenser för hälsan, något forskningen bevisat i en mängd studier.

Det är svårt att berätta spontant om våldet och därför är det viktigt att vi som personal ställer frågan om våld och är beredda på att hantera svaret. Bästa sättet att få reda på om fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld föreligger är att ställa en direkt fråga till kvinnan enskilt och att använda auktoriserad tolk vid behov. Du kan alltid kontakta Relationsvårdsteamet i Katrineholms kommun eller Kvinnofridslinjen för konsultation.

Dokumentet är en lokalt anpassad version av NCK:s exempel på lokal rutin, framtagen av Relationsvårdsteamet i Katrineholms kommun.